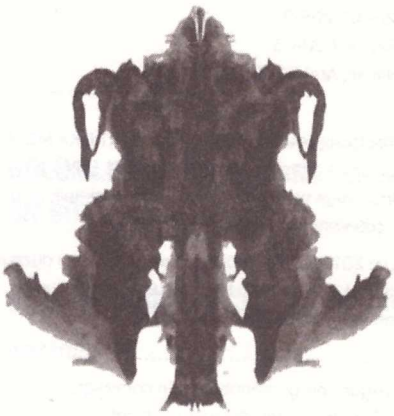
100. yılına 1000 KİTAP

EDİTÖR: PROF. DR.
BAŞARAN GENÇDOĞAN

PSİKOLOJİK TESTLER

nobel

PSİKOLOJİK TESTLER

EDİTÖR

PROF. DR. BAŞARAN GENÇDOĞAN

YAZARLAR

PROF. DR. BAŞARAN GENÇDOĞAN
PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN
DOÇ. DR. ARZU GÜLBAHÇE
DOÇ. DR. SEVAL KIZILDAĞ ŞAHİN
DOÇ. DR. MUSTAFA SAVCI
DOÇ. DR. ÖZKAN ÇIKRIKÇI
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHAMMED ÇİFTÇİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÜLHAN GÖKÇE CERAN YILDIRIM
DR. ÖĞR. ÜYESİ DEVRİM ERGİNSOY OSMANOĞLU

nobel

PSİKOLOJİK TESTLER

Editör: Prof. Dr. Başaran Gençdoğan

Yayın No.: 3802
Psikoloji-PDR No.: 290
ISBN: 978-625-417-205-2
E-ISBN: 978-625-417-204-5
Basım Sayısı: 1. Basım, Aralık 2021

© Copyright 2021, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO.: 40340
Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

Genel Yayın Yönetmeni: Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Genel Yayın Koordinatörü: Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Sayfa Tasarım: Ahmet Aras Çiftçi -aras@nobelyayin.com-
Redaksiyon: Naim Dilek -naim@nobelyayin.com-
Kapak Tasarım: Sezai Özden -sezai@nobelyayin.com-
Görsel Tasarım Uzmanı: Mehtap Yürümez -mehtap@nobelyayin.com-
Baskı Sorumlusu: Yavuz Şahin -yavuz@nobelyayin.com-
Baskı ve Cilt: İlksan Matbaası Ltd. Şti 1377. Sokak No: 35 Ağaç İşleri İvedik/ANKARA
0.312 394 39 55 Sertifika Nu: 47073

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Gençdoğan, Başaran.
Psikolojik Testler / Editör: Prof. Dr. Başaran Gençdoğan
1. Basım, XIV + 274 s., 16,5x24 cm. Kaynakça var, dizin yok.
ISBN: 978-625-417-205-2
E-ISBN: 978-625-417-204-5
1. Bireyi Tanıma 2. Psikolojik Testler 3. Ölçekler

GENEL DAĞITIM

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.
Adres: Bahçekapı Mh. 2465 Sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat, Şaşmaz/ANKARA
Telefon: +90 312 278 50 77 - **Faks:** 0 312 278 21 65 - **Sipariş:** siparis@nobelyayin.com-
E-Satış: www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com / www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa Basım Dağıtım, Arasta, Arkadaş Kitabevi, D&R Mağazaları, Dost Dağıtım, Ekip Dağıtım, Kida Dağıtım, Kitapsan, Nezih Kitabevleri, Pandora, Prefix, Remzi Kitabevleri

Puanlama Türüne Göre Testler 84
Kendi Kendine Puanlanan-Uzman Tarafından Puanlanan Testler 84
Elle Puanlanan-Makine Tarafından Puanlanan Testler 84
Kapsam/Uygulanabilirliğe Göre Testler 84
Kültürel Testler 85
Kültürden Bağımsız Testler 85
KAYNAKLAR 85
ÖZET 86

BÖLÜM 7: TEST KULLANIMINA İLİŞKİN ETİK DURUMLAR 87
Kazanımlar 87
ETİK, BİLİM ETİĞİ VE MESLEKİ ETİK 87
ETİK KODLAR 89
Dünya'da ve Türkiye'de Psikolojik Danışmanlık Mesleği ile İlgili Etik Kodlar 90
PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN BENİMSEMESİ GEREKEN TEMEL İLKELER 95
PSİKOLOJİK TESTLERİN KULLANIMINDA ETİK KURALLAR 97
KAYNAKLAR 102
ÖZET 103

BÖLÜM 8: PSİKOLOJİK TEST KULLANIMINA İLİŞKİN KURALLAR 105
Kazanımlar 105
PSİKOLOJİK TESTLERİN KULLANIM ALANLARINA GENEL BİR BAKIŞ 105
PSİKOLOJİK TESTLERİN UYGULANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ 110
Psikolojik Test Uygulayıcısının Test Öncesi Görevleri ve Dikkat Etmesi Gereken Kurallar 112
Psikolojik Test Uygulayıcısının Test Uygulama Aşamasındaki Görevleri ve Dikkat Etmesi Gereken Kurallar 119
Psikolojik Test Uygulayıcısının Testi Yorumlama ve Değerlendirme Aşamasındaki Görevleri ve Dikkat Etmesi Gereken Kurallar 123
KAYNAKLAR 127
ÖZET 129

Arzu Gülbahçe

BÖLÜM 8
PSİKOLOJİK TEST KULLANIMINA İLİŞKİN KURALLAR

Kazanımlar

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- Psikolojik testlerin hangi alanlarda ve hangi amaçlarla kullanıldığını bilecek,
- Psikolojik test uygulayıcısının test öncesi görevlerini ve dikkat etmesi gereken kuralları kavrayacak,
- Psikolojik test uygulayıcısının test uygulama aşamasındaki görevlerini ve dikkat etmesi gereken kuralları bilecek,
- Psikolojik test uygulayıcısının test sonuçlarını değerlendirme ve yorumlama aşamasındaki görevlerini açıklayabileceksiniz.

PSİKOLOJİK TESTLERİN KULLANIM ALANLARINA GENEL BİR BAKIŞ

İnsan; biyo-psiko-sosyal bir varlıktır. DNA'sı, hücre yapısı, dolaşım, boşalım, sindirim ve sinir sistemleriyle biyolojik; korkuları, kaygıları, sevinç, üzüntüleri, duygu ve davranışlarıyla psikolojik; aile, okul, arkadaş, iş ya da bulunduğu her ortamda kendisine yer edinmek isteyen sosyal bir varlıktır.

İnsanı tanımayı ve anlamayı amaçlayan bütün bilim dalları farklı yöntemler kullanarak "biyopsikososyal varlık" olarak tanımlanan insanla ilgili doğrulara ulaşmaya çalışmaktadır. Bu bilim dalları içerisinde sosyal bilimler alanı, fen bilimleri kadar kesin ve değişmez sonuçları olan bir alan değildir. Sosyal bilimler içerisinde önemli bir yer tutan psikoloji ve eğitim bilimleri-

nin üzerinde çalıştığı hammaddenin insan olması, insanın da çok sayıda değişkenlerden etkilenmesinden dolayı sosyal bilimlerde "bir molekül hidrojen ile iki molekül oksijen atomunun normal şartlarda her zaman suyu meydana getirmesi" gibi kesin sonuçlara ulaşılması, tahminlerde bulunulması çok zor hatta imkânsızdır (Şeker ve Gençdoğan; 2020). Bu nedenle özellikle psikoloji ve eğitim alanlarının hammaddesini oluşturan bireylerin, ilgilerinin, yeteneklerinin, başarı ya da başarısızlıklarının, tutum ve değer yapılarının, güçlü ve zayıf yönlerinin, sosyoekonomik ve kültürel durumlarının kısacası bütün yönlerinin ve özelliklerinin tanınması gerekmektedir. Psikolojinin temel amaçlarında biri, bireylerin kendileriyle ve çevreleriyle daha etkin ilişkiler kurmasına yardımcı olmak olduğuna göre psikolojide de bireyi tanımak oldukça önemlidir [Türkiye Enformasyon Bürosu (TEB) 2014]. Bireyin farklı özelliklerini tanımak için kullanılan farklı yöntemler bulunmaktadır.

Bireyi tanımak için kullanılabilecek en doğal araç, gözlemdir. Çünkü insanları tanımak için gözlem yapmak gerekir. Tanımak istenen bireyin kişilik özelliklerini öğrenebilmek için onu doğal ortamında, olağan davranışları içerisinde gözlemlemek yeterli olabilir. Ancak yapılan bu gözlemin doğru bilgiler verebilmesi için, gözlenen bireyin en yalın tepkilerinin bile objektif bir şekilde değerlendirilmesi gerekir. İncelendiğinden, gözlemlendiğinden ya da davranışlarının değerlendirildiğinden habersiz olan birey, içinden geldiği gibi doğal davranışlar sergilediği için onun hakkında yorumlar yapılabilir ancak bu durum, o kişi hakkında kesin ve doğru bilgilere ulaşmayı sağlamayabilir. Çünkü herhangi birinin davranışlarını gözlemleyerek değerlendirmeler yaparken bu incelemeyi farklı zaman aralıklarına yaymak daha doğru sonuçlara ulaşmaya imkân sağlayabilir. Yoksa gözlemlenen bireyin yalnızca bir anlık tepkisiyle tüm yapısını yorumlamaya çalışmak yanlış sonuçlara ulaşılmasına neden olabilir. Bu tür yanlışlıkları ortadan kaldırmak ve doğru sonuçlara ulaşabilmek için gözlemin dışında daha objektif sonuçlar veren uygulamalara ihtiyaç vardır. Bunu sağlamak için kullanılan psikolojik testler, bireyi ve davranışlarını anlamaya yönelik kesinliği daha fazla olan bilgilere ulaştırabileceği gibi bilimsel olarak yapılacak çalışmalar için de önemli araçlardır (Altınköprü, 2017).

Bireyin psikolojik özelliklerini doğrudan ölçmek mümkün olmadığı için bu özellikleri ölçebileceği kabul edilen soru ya da maddeler takımı oluşturarak bir yargıya varma fikri, psikolojik test hareketini ortaya çıkarmıştır (Seçer, 2018).

Günümüzde pek çok pratik sorunu çözmek için kullanılan psikolojik testler, bireylerin zekâ, yetenek, ilgi, duygu, tutum, beceri, kişilik özellikleri gibi doğrudan gözlenemeyen özelliklerini, belirli şartlara dayanarak ölçme ve değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Testler, bireylerin güçlü ve gizli kalmış özellikleri kadar zayıf yönlerinin ya da bireylerin önemli özelliklerini sayısal olarak ortaya koymak, belirlemek, karşılaştırma yapmak ya da tahminlerde bulunmak amacıyla kullanılmaktadır. Bir ülkede psikoloji ve psikiyatri alanlarına duyulan bilimsel ihtiyacın artması ile psikolojik testlere olan ilginin de artması doğaldır. Aynı şekilde kullanılabilir durumda olan ölçek sayısı da o ülkedeki psikolog sayısıyla, bilimsel etkinliklerin yoğunluğuyla ve psikologların araştırma öncelikleriyle de yakından ilişkilidir. Bireylerin farklı şekillerde yaşadıkları sorunları tespit etmede bireysel farklılıkları dikkate alarak hazırlanmış ve iyi yapılandırılmış olan psikolojik testlerin kullanılması bir zorunluluk hâline gelmiştir. Testler, bir elektrikçinin "kontrol kalemi" veya bir elektonikçinin "avometre"si gibidir. Bu iki mesleği icra edenler ellerinde bu aletler olmadan elektrik akımının var olup olmadığını kontrol etme ve varsa miktarını belirleyebilme imkânına sahip değillerse, aynı şekilde psikolojik danışmanlar, psikologlar ve eğitimciler de ellerinde testler olmadan bireylerde hangi davranışın, duygunun ve düşüncenin olup olmadığını veya ne oranda var olduğunu net olarak bilemezler. Eğitim ve psikoloji alanlarında karşılaşılan sorunlara çözüm bulma ihtiyacı ve bireyler arasında gözlenen farklılıklar psikolojik testlerin gelişmesinde etkili olmuştur. Bireylerin çeşitli özelliklerini ölçmek ve bireyler arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak amacıyla uygulanan psikolojik testler, bireylerin davranışlarını standart koşullar altında gözlemlemek ve tanımlamak için kullanılan sistematik bir yöntem olarak tanımlanmaktadır (Cansever, 1982; Şahin, 1994; Şeker ve Gençdoğan, 2020; TEB., 2014).

Psikolojik testlerin çok farklı kullanım alanları bulunmaktadır. Testler, genellikle tıbbi alanlarda, klinik veya eğitim ortamlarında bireylerin yönlendirilmesi ve değerlendirilmesi için kullanılabilir. Bir okul psikoloğu, bir çocuğun sözel becerilerinin diğer düşünme becerilerinden önemli ölçüde zayıf olup olmadığını belirlemek için bir test kullanabilir veya bu çocuğun disleksi olup olmadığını uyguladığı testler aracılığı ile söyleyebilir. Bir klinik psikolog, davranış problemi olan çocukların ebeveynlerine standart bir kontrol listeleri uygulayarak endişe duyulan durumları ve bu durumların ciddiyetini derecelendirmelerini isteyebilir ya da bu psikolog, bir çocuğun

otizm belirtisi gösterip göstermediğini belirlemeye yardımcı olmak için bir tarama testi uygulayabilir. Bir doktor, yaşlı bir hastasının bilişsel düzeyindeki kaybını veya depresyon belirtisi gösterip göstermediğini değerlendirmek için yine bir tarama testi kullanabilir. Bir öğretmen, eğitimini almışsa öğrencilerinin sözel/dilsel, görsel/mekânsal, bedensel/kinestetik gibi öğrenme stillerini belirleyip, her çocuğa uygun olan öğrenme stilini kullanabilmek için yine test sonuçlarından yararlanabilir. Spor psikologları; motivasyon, zihinsel güç, öz-yeterlik gibi konuları değerlendirirken, sağlık psikologları da bir kişinin ne kadar acı çektiğini veya doktorları tarafından verilen bilgileri ne kadar iyi anladıklarını ölçmek için de testlerden yararlanabilirler. Bütün bunlara ilaveten testlerin kullanıldığı alanlara ilişkin başka örnekler de vardır. Endüstri psikologları, iş başvurusunda bulunanlardan hangilerinin görüşmeye davet edileceklerini seçmek, iş için yanlış kişileri seçerek büyük mali kayıpların önüne geçmek veya üst düzey yöneticilerin liderlik stillerini, yaratıcılıklarını ve bir dizi başka özelliklerini değerlendirerek genel müdür ya da şirketin başkanı olup olamayacaklarını belirlemek amacıyla da testleri kullanabilirler. Adli psikologlar, bir suçla suçlanan bir kişinin doğru ile yanlış arasında bir ayrım yapıp yapamadığını, mahkemede yapılan işlemleri anlayıp anladığını veya yasal temsilcilerine talimat verip veremeyeceklerini belirlemek amacıyla yine testlerden yararlanabilirler. Psikolojik testlerin kullanıldığı alanlar bakınca, psikolojik testlerin hayatımızın her alanında kullanıldığını söyleyebiliriz. Bir işe başvuranların bilişsel yetenek ve liderlik becerilerinin değerlendirilmesinde, sağlık alanında çalışan uzmanların demans ve diğer klinik durumları değerlendirmelerinde, çocuklardaki gelişimsel ya da davranışsal sorunları belirlemede testlerden yararlanılır. Psikoloji, tıp, eğitim ve diğer disiplinlerdeki araştırmacılar rutin olarak benlik saygısı, kişilik özellikleri, bilişsel yetenekler, tutumlar, ruhsal ya da duygusal durumlar gibi birçok özelliği psikolojik testler uygulayarak ölçerler (Cooper, 2019).

Testler, dünyanın tüm gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlarında bireylerin farklı özelliklerini tespit etmek için kullanılmaktadır. Aynı şekilde testler başta eğitim kurumları olmak üzere, psikoloji kliniklerinde, hastanelerde, endüstride, sivil ve askeri kuruluşlara personel seçip yerleştirirken, meslek seçimi ve kariyer gelişiminde Türk toplumunun da günlük yaşamına girmiş ve kullanılmaya başlanmıştır. Kullanım sıklığı her geçen gün artan testlerin

kullanım amaçlarını şöyle sıralayabiliriz (Yılmaz, 1999; Miller ve Shelly, 2008):

- Günümüzde bir iş, bir eğitim programı ya da belirli bir konuda bilgi, beceri ve davranış kazandırmak amacıyla düzenlenen kurslara çok sayıda birey başvurmaktadır. Bu etkinliklere başvuran bireylerden en uygun olanlarını seçmek amacıyla testler uygulanır.
- Eğitim, sanayi ya da endüstri alanlarında görev almak isteyen bireylerin sahip olmaları gereken farklı özellikler vardır. Testler, bu ortamların ihtiyaçlarına uygun bireylerin seçilip, bu ortamlara yerleştirilmesini sağlar.
- Eğitsel, mesleki ve kişisel sosyal danışmanlık hizmetlerinde seçenekler sunmak amacıyla farklı testler uygulanır.
- İş ve eğitim kurumlarında istihdam edilecek bireylerin işe alınması ya da işten çıkarılması, yer değiştirilmesi, görevde yükseltilmesi gibi kararların verilmesine, çalışanları güçlü ya da zayıf yönlerini belirleyerek doğru işlere yerleştirilmelerine yardım etmek amacıyla testlerden yararlanılır. Ayrıca iş ve eğitim ortamında kullanılan testler, bir takım olarak kimlerin bir arada daha iyi çalışacağını belirlemek için de kullanılır.
- Klinik ve hastane ortamlarında tanı, teşhis koymak ve hastalara uygulanacak psikolojik tedavileri belirlemede testler, alanın uzmanlarının en önemli yardımcılarıdır. Tıpkı fiziksel sorunlarda olduğu gibi psikolojik sorunlarda da erken teşhis çok önemlidir. Hem teşhis aşamasında hem de tedavi sürerken yapılacak ilave testlerle hastanın gelişim süreci hakkında bilgi sahibi olunur.
- Herhangi bir eğitsel programdan geçirilmiş ya da psikolojik tedavi görmüş bireylerde bir takım zihinsel, duygusal, davranışsal değişimler meydana gelmektedir. Bu değişimleri yaşayanlar hakkında fikir sahibi olmak için testlerden yararlanılır.
- Uygulanan eğitsel program ve tekniklerin etkililik derecesini belirlemek ve ortaya çıkan bireysel değişimler hakkında bilgi sahibi olmak için testler kullanılır.
- Psikolojik ortamlar, toplumsal hareketler ve diğer psikososyal olayların daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamak için de yine psikolojik testlerden yararlanılır.

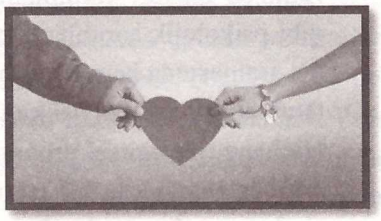
Psikolojinin bir bilim dalı olarak ortaya çıkması ile birlikte o yıllardan itibaren başlayan ve bireysel farklılıklardan kaynaklanan zekâ, yetenek, kişi-

lik gibi bazı psikolojik yapıların ölçülmesinin önemi günümüzde giderek artmış, bir psikolog ya da bir psikometrist tarafından hazırlanan bir psikolojik test, bir ölçek ya da bir envanter aracılığıyla bu psikolojik yapıların ölçülmesi mümkün hâle gelmiştir. Test geliştiriciler tarafından oldukça zahmetli ve zaman alıcı bir sürecin ardından geliştirilen ölçme araçları test kullanıcıların yani test uygulamacılarının hizmetine sunulmuştur (Korkmaz, 2007).

Psikolojik testler, yüzyılı aşkın bir zamandır kişiliğin farklı yönlerini, zekâyı, çeşitli duygu ve davranışları vs. ölçmek için kullanılmaktadır. Psikolojik testten geçme fikri, insanları rahatsız etse de psikolojik testlerin kullanım alanı oldukça geniştir ve birey farkında olmadan bile bu testlerden geçebilirler. Bir magazin dergisinde ya da sanal ortamda bireylerin arkadaşlarıyla olan ilişki düzeyini tespit eden testlerden, ikili ilişkilerdeki uyumunu belirlemeye çalışan testlerle karşı karşıya kalmış olabilirler (Resim 1 ve 2). Doğru bir biçimde geliştirilip uygulanan testler bireylere; iş, eğitim, meslek kısacası sosyal hayatta kullanabilecekleri doğru bilgileri sağlamaktadır. Hangi şartlar altında, hangi amaçla ya da hangi ortamda uygulanırsa uygulansın, psikolojik testlerin standart bir şekilde uygulanması gerekmektedir (Miller ve Shelly, 2008) .

Resim 1: Kişilik Testi: Nasıl Bir Dostsun? [1]

Resim 2: İlişki Testi: 20 Soruda İlişkinizin Durumunu Belirliyoruz! [2]

[1]**Kaynak:** https://listeger.com/nasil-bir-dostsun-kisilik-testi/
[2]**Kaynak:** https://paratic.com/iliski-testi/

PSİKOLOJİK TESTLERİN UYGULANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Psikolojik değerlendirmede kullanılacak ölçme araçlarının iyi tasarlanmış ve hazırlanmış olması testlerin kullanımında oldukça önemlidir. Ancak

farklı özellikleri tespit etmek amacıyla kullanılacak bir testin sadece iyi tasarlanıp, hazırlanması yeterli değildir. Bu noktada iyi tasarlanıp hazırlamasının yanında testlerin doğru uygulanması ve değerlendirilmesi de çok önemlidir. Özellikle eğitim ve psikoloji alanında kullanılan testlerin uygulaması ve değerlendirilmesi ile ilgili kuralların gerekliliği testlerle ilgilenen bütün profesyonel değerlendiriciler tarafından kabul edilmektedir. Bir testin uygulamasında takip edilecek prosedür, testin türüne (bireysel ya da grup testi, süreli ya da süresiz testler) ve testin uygulanacağı bireylerin özelliklerine (yaş, eğitim düzeyi, fiziksel özellikler gibi) bağlı olarak değişebilmektedir. Testin türü ve bireyin özelliklerinin yanında, testin uygulandığı grubun hazıroluş ve motivasyon düzeyleri, heyecan, yorgunluk ve sağlık durumları, testlere alışık olup olmaması gibi özellikler testten elde edilecek sonuçları doğruda etkilemektedir. Ayrıca testi uygulayanın; kişiliği, davranışları, yeteneği, testin uygulanması esnasındaki tutumu da testin doğru sonuçlar vermesi açısından önemlidir. Testin uygulanış zamanı, uygulama yeri, uygulanan yerin ışıklandırma, ısıtma, gürültü, havalandırma gibi ortamdan kaynaklanan durumları da test sonuçlarını etkilemektedir. Bu nedenle test uygulayıcıların hem durumsal hem de ortamsal etkenleri göz önünde bulundurmaları ortaya çıkabilecek muhtemel hataları da en aza indirecektir (Yılmaz, 1999).

Bireyin sahip olduğu farklı özellikleri tespit etmek için uygulanan bir testin sağlıklı sonuçlar verebilmesi, testin niteliklerine bağlı olmakla birlikte o testi uygulayan kişinin iyi bir test kullanıcısı olmasına, yeterli bilgi ve deneyim sahibi olmasına, yönergelere bütün yönleri ile uymasına, testi uygulamadan önce gerekli hazırlıkları yapmasına, testi doğru yorumlamaya özen göstermesine ve testin uygulaması ile ilgili etik kurallara tamamen uygun hareket etmesine bağlıdır. Aslında testlere ait bilgilerin bir imtiyaz gibi görülmesi, test kullanımının bu konuda derinlemesine eğitim görmüş uzmanların denetiminde hatta tekelinde olması gerekmektedir. Bu eğitim testlere ait temel bilgilerin yer aldığı, standardizasyon, normlar, geçerlik, güvenirlik gibi konuların ve diğer psikometrik bilgilerin incelendiği, kullanımı yaygın olan testlerin uygulanmasına yönelik ayrıntılı bilgilerin verildiği bir eğitim olmalıdır. Test uygulayıcıları, testi bağımsız uygulamaya geçmeden önce uzman denetiminde bir süre deneyim kazanmalıdır. Uygulanan testin her aşamasında doğru sonuçlara ulaşabilmek için önceden belirlenmiş olan bir takım kurallara uygun hareket etmelidir (Gülgöz, 1994).

Psikolojik test uygulayanların testi uygulamadan önce, testleri uygulama esnasında ve test uygulaması sonrasında yapacakları değerlendirme ve yorumlama aşamalarında yapmaları gereken görevler ve dikkat etmeleri gereken hususlar, devam eden konu başlıklarında açıklanmıştır (Yılmaz, 1999).

Psikolojik Test Uygulayıcısının Test Öncesi Görevleri ve Dikkat Etmesi Gereken Kurallar

Test uygulamak kolay bir iş değildir. Ölçülmeye çalışılan özellikler çok değişken olduğundan ve bireysel tutumlardan kolaylıkla etkilenebileceğinden sonuçlar değişiklik gösterebilir. Bu nedenle testi uygulayan kişinin o konuda özel bir eğitimden geçmesi gerekir. Örneğin, psikolojik bir testi uygulamak için sadece psikolog olmak yetmez. Aynı zamanda test uygulayıcısının; fizyolojik hastalıklar, insan psikolojisi, bireysel farklılıklar gibi konularda da bilgi sahibi ve deneyimli olması gerekir (TEB, 2014). Test uygulayıcısının test öncesi dikkat etmesi gereken kurallar şöyle sıralanabilir:

Karar verme: Psikolojik testler, "Bireylerin herhangi bir özelliğini ölçme amacıyla, nitelikler evrenini temsil edecek şekilde seçilmiş standart uyarıcılar takımıdır." (Özgüven, 1994). Bireylerin ölçülecek özelliklerini doğru bir şekilde belirleyebilmek için uygulanacak olan testin kime, hangi amaçla, nasıl uygulanacağına ve sonuçlarının nasıl değerlendirileceğine önceden karar vermek, önceden bir plan yapmak gerekmektedir. Psikoloji alanında yapılan bilimsel çalışmalarda elde edilen veriler, ya kendi kültürümüze uygun, özgün ölçek geliştirerek ya da farklı bir kültürde geliştirilmiş olan bir ölçeği kendi kültürümüze uyarlayarak elde edilmektedir (Erkuş, 2007).

Kendi kültürümüze uygun yeni ölçeklerin geliştirilmesinin birçok avantajı vardır ve bu uygulama ölçek uyarlamayla ilgili birçok sorunu da önleyebilir. Bununla birlikte ölçek uyarlamanın tercih edildiği durumlar da bulunmaktadır. Psikolojik test aracı uyarlamanın, test geliştirmeye oranla daha çabuk, daha kolay ve daha ekonomik olduğu düşüncesi hâkimdir. Ayrıca bazen bir ölçeğin geliştirilmesi için gerekli bilgi birikimine ve teknik uzmanlık düzeyine sahip olmamak da uyarlama çalışmalarına yönlendirmektedir. Ölçek uyarlama; kültürler arası, diller arası ve etnik gruplara arası karşılaştırmalı araştırmalarda daha çok tercih edilmektedir. Bu özelliklerinden dolayı araştırmacılar için test uyarlama test geliştirmekten daha avantajlı gelmektedir (Savaşır, 1994).

Bu kadar avantajına rağmen test uyarlama için de kapsamlı bir çalışma gerekmektedir. Test uyarlama; bir testin farklı dil ve kültürlerde aynı yapıyı ölçebilip ölçemeyeceğine, çevirmenlerin seçimine, uyarlama sürecinde yapılması gereken düzenlemelere karar vermeye, testin uyarlanmasına ve uyarlanmış formunun testin orijinal formuyla denkliğini test etmeye kadar birçok işlemi kapsamaktadır (Hambleton, 2017).

Var olan bir testin ihtiyacı yeterli düzeyde karşılayamadığı ve araştırılan alan ile ilgili uygun bir testin olamadığı durumda da yeni bir testin geliştirilmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Herhangi bir araştırma konusu ile ilgili birden fazla testin olması durumunda test uygulayıcısı olan kişi ya da kişiler amaca, bireyin özelliklerine ve duruma en uygun olan psikolojik testi diğer testler arasından seçmelidir. Böylece uygulanacak olan psikolojik teste profesyonel bir bakış açısı ile yaklaşılmalı, duruma göre esnek olabilme özelliği dikkate alınarak, testi alacak kişi ya da gruba katkısı ön plana çıkarılarak, işbirliği içinde hareket edilmelidir. Özetle yapılacak değerlendirme ya da tanı koyma sürecinde kullanılacak olan psikolojik testlere karar verme süreci sistematik ve bilimsel bir bakış açısı gerektirmektedir (Kızıldağ, 2019).

Araştırma desenini belirledikten sonra en uygun ve en kullanışlı teste karar vermek doğru bir yaklaşım olacaktır. Bilinçsiz olarak seçilen ya da beğenilen bir test için araştırma düzenlenemez. Test için araştırma değil, araştırma için test seçilmelidir (Öner, 1994).

Bilgilendirme ve izin alma: Test uygulayıcısı uygulayacağı teste karar verdikten sonra, uygulama yapacağı kişi ya da grubu, onların veli ya da ebeveynlerini testin amaçları, özellikleri, uygulama süreci, puanlamasını, bulguların ne şekilde kullanılacağı, raporlaştırmanın nasıl yapılacağı hakkında bilgilendirmelidir. Özellikle eğitim ortamında psikolojik değerlendirme amacıyla kullanılacak testlerin uygulanmasından önce öğrencilerin ve velilerinin bilgilendirilmesi ve izin alınması gerekmektedir. Alınması gereken izin, test sonuçlarının benzeri bir amaçla başka bir kişiye ya da başka bir kurumla paylaşılmasına rıza gösterip göstermediğini kapsayacak şekilde olmalıdır. Test sonuçlarının öğrencilerin ya da velilerinin izni olmadan farklı amaçlarla kullanılması, başkalarına ya da başka kurumlara verilmesi etik olarak uygun değildir. Bu izin genellikle önceden hazırlanmış "bilgilendirilmiş onay formu" ile test uygulanan kişiden alınır ancak test uygulanan bir çocuk ise o zaman veli ya da ebeveynin bu formu imzalaması istenir. Bu formda sürecin herhangi bir aşamasında testi alan kişinin istediği zaman testi

yarıda bırakarak ayrılabileceği şeklinde bir açıklamanın da bulunması gerekir (Yılmaz, 1999; Avusturalya Psikoloji Birliği, 2019. Akt: Kızıldağ, 2019).

Test uygulayıcısı, testi alan kişinin testle ilgili bilmek istediği bilgileri vermeli ve sorduğu bütün soruları anlayacağı şekilde cevaplamalıdır. Sorulan sorulara verilen cevaplar ne çok genel ne de çok ayrıntılarla dolu olmalıdır. Test uygulayıcısı tarafından verilen cevaplar, çok genel ve kısa olursa bu durum testi alan kişinin süreci sadece teknik bir durum olarak algılayıp gereken önemi vermemesine neden olabilir. Test uygulayıcısı tarafından verilen cevapların çok ayrıntılı olması durumunda ise testi alan kişinin zihinsel olarak bir karmaşa yaşanmasına, korkmasına hatta testi almaktan vazgeçmesine bile neden olabilir. Bu nedenle bilgilendirmenin miktarına dikkat etmek gerekmektedir (Kızıldağ, 2019).

Değerlendirme ya da tanı amacıyla testleri kullanan psikologların da izin almaları gerekmektedir. Ancak test, yasa ya da yasal düzenlemeler yoluyla istenmişse, test bir kurum ya da eğitimin sıradan etkinliği olarak yapılıyorsa (katılımcıların bir işe başvururken değerlendirmeye kendi istekleriyle katılmaları gibi) testin amacı zaten kişinin karar verme kapasitesini değerlendirmek ise o zaman izin alma zorunluluğu ortadan kalkmaktadır. Psikologlar danışanın iznini alırken değerlendirmenin ne şekilde olacağını, amacını, ücretini, üçüncü kişilerin katılımını, gizliliğin sınırlarını açıklayarak değerlendirilmesi yapılan bireyin sorular sorup cevaplar alabilmesi için uygun ortamlar hazırlarlar. Psikologların yasal merciler tarafından istenilen ya da kapasitesinden kuşku duyulan bireylerden izin alırken onların anlayabileceği bir dil kullanmaları ve öngörülen değerlendirme hizmetlerinin biçimi ve amacına ilişkin bilgileri vermeleri gerekmektedir [Türk Psikologlar Derneği (TPD), 2018].

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği (TPDRD) tarafından yayınlanan *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Çalışanlar İçin Etik Kurallar* kitapçığında testi veren psikolojik danışmanın, testin uygulanmasından önce testin niteliği ve amacı ile test sonuçlarının kesin olarak nerede kullanılacağı ile ilgili testi alana bilgi vermesi gerektiği ve test sonuçları yorumlanırken sosyo-ekonomik, etnik ve kültürel etmenlerin test puanlarına etkisinin dikkate alması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca geliştirilmiş bir testten yararlanılması durumunda, psikolojik danışmanların orijinal testi geliştiren yazar ya da yayınlayıcının onayının alınması gerektiği, izin alınmadan, yayınlanmış olan testlerin bazı kısımlarının değiştirilmesi, yeniden

basılması ve başkasına mal edilmesinin engellenmesi, telif haklarına saygı gösterilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Testi tanıma: Test uygulayıcısı testi kendisi geliştirdiyse hem test hem de uygulaması hakkında yeterli bilgiye sahip olacaktır. Ancak standart testleri uygulayanlar genellikle bu testleri geliştirenler olmadıkları için testin tanıtımı için hazırlanmış olan yönergeleri dikkatlice okumak zorundadırlar. Testin sadece uygulama kuralları değil aynı zamanda testin içeriği uygulamacılar tarafından her yönü ile iyi anlaşılmalıdır. Bu nedenle test uygulamacısı testi başkalarına uygulamadan önce kendisine uygulamalıdır. Test uygulanmadan önce uygulanacak kişi ya da grubun anlayacağı şekilde bir yönerge hazırlanmalı, katılımcıların bu yönergeyi okumaları sağlanmalıdır. Test kitapçıkları, cevap kağıtları ve kullanılacak diğer test materyalleri test verilmeden önce kontrol edilmeli, bir gruba verilecek ise sayılmalı, eksiksiz dağıtılmalı ve uygulama sonunda eksiksiz toplanmalıdır (Yılmaz, 1999). Ayrıca sadece testin taşıdığı isme güvenerek testi uygulamak da doğu bir davranış değildir. Çünkü bazı testler taşıdıkları isimden daha başka özellikleri ölçmektedir. Bu noktada test uygulayıcısının en önemli görevi kullanacağı testi bütün yönleri ile tanımaktır. Bütün yönleri ile tanımadığı bir testi kullanan uygulayıcının elde edeceği sonuçların hatalı olma olasılığı çok yüksektir. En kolay uygulanacak bir testin bile bilinmesi gereken bazı ince ayrıntıları vardır. Test uygulayıcısının bu ince ayrıntılardan haberdar olması gerekmektedir (Cansever, 1963).

Rapport kurma: Rapport kurma, danışan ile danışman arasında gerçekleşen terapötik ilişkinin en önemli faktördür. Danışma sürecinde danışanla danışman arasında güvene dayalı uyumlu, samimi ve sağlıklı bir ilişkinin kurulması gerekmektedir. Bu durum, testi uygulayan kişi ile testi alan kişi arasındaki ilişki için de geçerlidir.

"Rapport" adı verilen bu dostça ilişki, testi alan kişinin ilgisini artırma, standart test yönergelerini sağlıklı bir şekilde uygulayabilme ve işbirliği için zorunludur. Test sonuçlarının güvenilirliğini ve geçerliliğini en üst düzeye çıkarmak için uygulanan testin başlangıcından itibaren dostane bir atmosferin oluşturulması gerekir. Testi uygulayan kişi ile testi alan kişi arasında oluşması beklenen sıcak ve dostça ilişkinin kurulabilmesi; testin ölçmek istediği özelliklere, testin içeriğine ve testi alan kişinin yaşına ve özelliklerine göre değişiklik gösterir. Örneğin, utangaç ya da çekingen olan bir çocuğun test sürecine uyum şağlayabilmesi için daha fazla zamana ihti-

yacı olabilir. Okulöncesi çocuklara uygulanan testlerde çocukların tanımadıkları kişilerden çekinebilecekleri ya da dikkat sürelerinin yetişkinlere göre daha az olabileceği dikkate alınmalıdır. Bu çocuklara tanıdıkları ve güvendikleri bir kişinin (örneğin, okul psikoloğu ya da okul psikolojik danışmanının) testi uygulaması, çocukların yaşadığı endişeyi azaltıp, test sorularına doğru cevaplar vermelerine yardımcı olabilir. Ancak çocuğu yakından tanıyan test uygulayıcısının, çocuğu yakından tanımayan bir uygulayıcı kadar objektif olamayacağı, çocuğa farkında olmadan yardımcı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle çocuğu tanımayan bir test uygulayıcısının tercih edilmesi daha sağlıklı olacaktır. Hem bireysel hem de grup testlerinde izlenecek en iyi kural, dostça fakat olabildiğince objektif davranmaktır. Test uygulayıcısının dostça yaklaşımı, neşeli ve güleryüzlü olması, rahatlatıcı tepkileri, çocukların güvenini kazanmaya yönelik sözel ifadeleri kullanması oldukça önemlidir (Özgüven, 1994; Cansever, 1963; Yılmaz, 1999; Urbina, 2004). Testin içeriği hakkında bilgi sahibi olmak ve testten elde edilen puanların nerede kullanılacağını önceden bilmek de test uygulanan bireyin, testi uygulayan kişiye hissedeceği güveni artırıp, testi ciddiye almasını sağlayacaktır. Güvene dayalı, uyumlu bir terapötik ilişki, test uygulanan bireyin hissettiği korkunun ve yaşadığı endişenin azaltılmasına yardım edecektir (Domino & Domino; 2006).

Testin zamanını belirlenmesi: Test uygulayıcısının testin uygulandığı zamana da dikkat etmesi gerekmektedir. Testlerin, testin uygulanacağı kişi ya da grubun dinlenme zamanlarında, öğle arasında, neşe verici aktiviteleri yaptıkları zamanlarda hatta bu faaliyetlerin öncesinde ve sonrasında yapılmaması gerekir. Uygulanan testler ilk ve ortaokul öğrencileri için bir saat, lise öğrencileri için bir buçuk saati geçmemelidir. Okul öncesi çocuklar için ise 30 dakikayı aşmamasına dikkat etmek gerekir. Bu süreler, bu yaş gruplarındaki çocukların dikkatlerini testlere verebilecekleri maksimum sürelerdir ve uygulanacak test bu süreleri aşacak kadar uzun bir test ise bölünerek yine ifade edilen süreleri aşmamak kaydıyla birkaç kez uygulanmalıdır. Örneğin, bir zekâ ölçeğinin uygulanması için dört saat süre gerektirirken, aynı süre her hafta uygulanan bir ölçek için fazla olacaktır. Ayrıca önceden haber verilmemiş, aniden kararlaştırılan bir zamanda testin uygulanması da uygun değildir (Cansever, 1963; Yılmaz, 1999; Ebrinç, 2000).

Test için uygun ortam hazırlama: İyi düzenlenmiş ve erişilebilir fiziksel çevre; sakin ve sessiz, dikkat dağıtıcı olmayan test odaları; bireye uygun masa ve sandalye sağlıklı test uygulama oturumları için gerekli bir ön şarttır. Testlerin uygulandığı odaların bol ışık alan, sıcaklığı, havalandırılması uygun, gürültü ve koku gibi fiziksel ve çevresel etkenlerden olumsuz şekilde etkilenmeyen, ferah ortamlar olması gerekir. Loş bir odada, rahatsız bir masada "çalışma hızını" ölçen bir test uygulanacak ise testteki başarısızlığın test uygulanan bireye değil, testin uygulandığı ortamın yetersizliğine bağlanmalıdır. Bu şekilde test uygulanacak bireylerin dikkatlerini dağıtacak unsurlar test verilmeden düzeltilmelidir. Test esnasında test uygulanan bireyin testin yönergesini kolaylıkla duyabilecek, test uygulayıcısını rahatlıkla görebilecek bir şekilde oturması sağlanmalıdır. Bireysel uygulanan testlerde test uygulayıcısının, testle ilgili gözlemlerini, katılımcının verdiği cevapları katılımcıyı rahatsız etmeden, dikkatini dağıtmadan kaydedebilmesi için kendisine özel bir oturma düzeni hazırlaması gerekir. Aynı şekilde bireysel uygulanan testlerde testi uygulayan ile testi alan kişi dışında başka birisi aynı ortamda olmamalıdır. Test uygulayıcısının konuşmasının kolay anlaşılır olması gerekir. Soruları fısıldayarak veya çok yüksek sesle sorması iletişimin kurulmasını engelleyebilir. Testin verildiği ortam testin içeriğine uygun olmalı, aynı ortamda farklı çocuklara aynı anda test uygulama durumumda çocukların birbirlerinin cevaplarından etkilenebileceği (kopye gibi), bunun da beklenen performansı değiştirebileceği unutulmamalıdır. Bu yüzden odalar ne çok büyük ne de çok küçük olmalıdır. Çok büyük odalar, psikolojik olarak bireyleri huzursuz eder ve kayboldukları, açıkta kaldıkları gibi bir his uyandırır. Çok küçük odalar da çocukların hareketlerini kısıtlayıp, yetişkinlerin sıkılmalarına neden olabilir. Odalar iyi ışıklandırılmış olmalı, perde ve pencereler dikkati dağıtma ihtimalin karşı kapalı olmalıdır. Odanın dış dünyaya kapalı olması gizlilik ilkesiyle de yakından ilişkilidir. Herşeyin test uygulanan ortamda kalacağını bilmek, test uygulanan bireyi rahatlatır ve sorulara daha doğru cevaplar vermesine yardım eder. Test uygulama odanın kapısına yazılı ya da ışıklı bir uyarı yazısı ile de dışarıdan gelebilecek müdahaleler en aza indirilebilir. Gruba yönelik uygulanan testlerde katılımcıları kullanacağı kalem, silgi gibi malzemelerin önceden hazırlanması gerekir. (Cansever, 1963; Yılmaz, 1999; Özgüven, 1994; Börkan ve ark., 2017; Urbina, 2004).

Resim 3. Çocuklara psikolojik testlerin uygulanması (Kaynak: kimpsikoloji.com)

Küçük bir çocuğa test uygulanacaksa çocuğun boyuna ve bacak uzunluğuna uygun, ayaklarının havada sallanmadığı, rahat, sabit mobilyalarla sessiz, dikkat dağınıklığına sebep olmayan bir ortam sağlamak gerekmektedir. Çocuğun sırtının pencereye ya da kapıya dönük olması dikkat dağınıklığını azaltabilir (Resim 3). Çocukların dikkat süreleri yetişkinlere göre daha sınırlı olduğu ve test maddelerine cevap vermede yetişkinlere göre daha az güvenilir oldukları için uygulanacak testin seçimine dikkat etmek gerekir. Çocuklar cevaplarında tutarsız olabilirler. Bu durumun test sonuçlarını etkilemesini engellemek ve testin güvenirliğini artırmak için daha fazla test ögesi kullanmak gerektirebilir. Uzun süren ve zaman alan testler çocukların dikkat sürelerini zorlayacağından kısa süren birkaç seans hâlinde yapılması uygun olacaktır. Çocuklar yetişkinlere göre çok hızlı gelişip öğrenmektedirler. Bir çocuk pazartesi günü cevaplayamadığı bir test maddesini salı günü cevaplayabilir. Bu nedenle norm tablolarının 3, 4 veya 6 aylık değil, tek aylara bölünerek hazırlanması uygun olacaktır. Çocuklar her zaman uygulanan bir testte ellerinden gelenin en iyisini yapmak için çaba sarfetmeyebilirler. Özellikle gençler testlerde sorulan soruları hızlı bir şekilde cevaplandırdıkları gibi depresyonda oldukları, kendilerini hastaymış gibi gösterdikleri ya da başka nedenlerle de düşük performans gösterebilirler. Utangaç bir çocuğa test uygulayıcısının çocuğa yüksekten bakan bir sandalyeye oturması bile testin sonucunu etkileyebilir. Bazı çocuklar özel aydınlatmaya, özel oturma minderlerine, yazı yazmak için eğimli tahtalara ihtiyaç duyabilirler. Çocukların bu tür bireysel ihtiyaçlarının da önceden karşılanması gerekir. Okullarda yapılacak ve önceden planlanan test uygulamalarının zamanında yapılabilmesi için test uygulamasına engel oluşturabilecek durumların olup olmadığını da kontrol etmek gerekmektedir (Bir yangın tatbikatı ya da kapsamlı bir deneme sınavı gibi). Gençler ise uygulanacak testle ilgili bir ön açıklamaya ve gizlilik sınırları ile ilgili bilgilendirilmeye ihtiyaç duyabilirler. Bu yüzden yaşı büyük olan çocuklarda ve er-

genlerde testin başında temel kuralların açıklanması gerekir (Willis, Dumont ve Kaufman, 2013).

Psikolojik Test Uygulayıcısının Test Uygulama Aşamasındaki Görevleri ve Dikkat Etmesi Gereken Kurallar

Psikoloji, sosyoloji, eğitim gibi alanlarda yapılan çalışmalarda geçerlik ve güvenirlik açısından yeterli sayılabilecek objektif ölçme araçlarının kullanıldığı gözlenmektedir. Standart ölçme araçlarının kullanıldığı araştırmalar sonucunda yapılan yorumlar daha objektif verilere dayanmakta ve daha güvenilir sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu nedenle bireylerin farklı özelliklerini tespit etmek için kullanılan testlerin geçerliğinin ve güvenirliğinin sınanmış olması ve bu geçerlik ve güvenirlik bilgilerinin üzerinden çok fazla zaman dilimi geçmemiş olması gerekmektedir. Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları üzerinden çok fazla zaman geçmiş olan ölçeklerin bilimsel nitelik taşıyıp taşımadıklarına şüphe ile yaklaşılmalıdır. İster araştırmacı tarafından kendi kültürü ve dilinde geliştirilmiş olsun isterse başka bir kültürden uyarlanmış olsun ölçeklerin kullanım aşamasında bir takım kurallara uygun hareket etmek gerekmektedir (Deniz, 2007; Seçer, 2013). Psikolojik test uygulayıcısının test uygulama aşamasındaki görevleri ve dikkat etmesi gereken kurallar şunlardır:

Test yönergelerini izlemek: Bireylerin farklı özelliklerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş ya da uyarlanmış olan psikolojik testlerin, testi uygulayan kişiden ve testin uygulandığı ortamdan bağımsız olarak aynı sonuçları verebilmesi için o testle ilgili olarak hazırlanmış olan, ayrıntılı ve örnekler içeren bir yönergesinin olması gerekir. Uygulanan testin türüne göre yönergeler de birbirinden farklı olmaktadır. Yönergede ölçme aracının her aşamasında testi uygulayanların uymaları gereken tüm detaylar yer almalıdır. Testle ilgili ayrıntılı bilgilerin olmaması durumunda ölçme aracını uygulayan araştırmacılar arasındaki farklılıklar, değişik kişilerin test sonuçlarının birbirleriyle karşılaştırılmasını imkânsız bir hâle getirecektir. Örneğin; zekâ testlerinde psikologla test uygulanan kişi arasında kişilik testlerine oranla daha fazla bir iletişim kurulmaktadır. Zekâ ve nöropsikolojik testlerde test uygulayıcısının her bir ifadesi, testi geliştiren tarafından açıklandığı için test uygulayıcısının belirtilen yönergelere harfiyen uyması gerekmektedir. Ayrıca iyi hazırlanmış, açık yönergelere sahip bir test, ancak bu konuda iyi yetişmiş, doğru bilgilere sahip, dikkatli bir uygulayıcının elinde amacına uygun bir şekilde

kullanılabilir. Aksi takdirde çok iyi özelliklere sahip bir test, yanlış kullanım sonucu geçersiz bir teste dönüşebilir. Bu nedenle test uygulayıcısının dikkat etmesi gereken en önemli noktalardan birisi, yönergeleri uygulama ve puanlama kurallarına aynen uymaktır. Bir testin standart olmasının koşulu, uygulayıcıdan bağımsız olarak tutarlı sonuçlar vermesidir. Bunun için testlerin yönergelerine uygun bir şekilde uygulanması gerekir. Yönergelere uyulmazsa hem test sonuçlarının güvenirliği azalır, hem de diğer sonuçlarla ve normlarla karşılaştırılması imkânsız hâle gelir (Gülgöz, 1994; Miller ve Shelly, 2008).

Testi uygulayan kişi, testi alan kişi ya da gruba yararlı olacağını düşünse bile standart testler için belirtilen açıklamaların dışında ek açıklamalar yapılmamalıdır. Bazı testlerin yönergelerinin sözlü olarak verilmesi gerekebilir. Böyle bir durumda yönerge açık, anlaşılır bir dille verilmeli, testin hangi amaçla yapıldığı, içeriği, cevaplamada dikkat edilecek noktalar herkesin anlayacağı bir ses tonu ile açıklanmalıdır. Ancak ses tonunun testi alanın vereceği cevabı etkileyebileceği de unutulmamalıdır. Test uygulayıcısı doğru ya da yanlış bir cevap verildiğini testi alana hissettirmemeli, kişiyi belli bir cevaba yönlendirmekten kaçınmalıdır (Yılmaz, 1999; Miller ve Shelly, 2008). Ayrıca test uygulayıcısı kendi eğitimi veya süpervizyonlu deneyimlerinin dışında kalan özel durumları ve kişileri değerlendirmeye almamalı, böyle bir taleple karşılaştığında uygun deneyimi olan meslektaşlarından konsültasyon istemelidir (Dağ, 2003).

Kaynak: https://pavlovspartner.com/psikolojik-kisilik-tipleri-kisilik-testleri

Testi alanın ve testi uygulayanın motivasyon düzeyi: Test uygulanan bireylerin testi alma esnasındaki motivasyonu testin sonuçlarını etkilemektedir. Başarı göstermek isteyen, işbirliği yapan, istekli olan test uygulanan kişi, günün her saatinde hatta yorgun dahi olsa testin iyi sonuçlanması için gayret gösterecektir. Bireysel uygulanan testlerde test uygulanan kişinin o günkü durumu daha iyi değerlendirilip, ilgisini aktif hâle getirmek, uygulanan teste odaklanmasını sağlamak mümkün olabileceği gibi gruplara uygulanan testlerde herkesle teker teker ilgilenip motivasyonu artırmak pek mümkün olamayabilir. Motivasyon düzeyi düşük olan bireyler test uygulaması esnasında çeşitli bahanelerle teste katılmak istemeyebilirler. Özellikle motivasyon sorunu yaşayan çocuklar teste uyum sağlayamayıp, hata yaptıklarında testi bitirmek isteyebilirler. Uzun süren bir oturumun ardından kendilerini yorgun hisseden katılımcılara uygulanan bir testte, katılımcıların dürüstçe cevap verememeleri ve düşük motivasyon göstermeleri doğaldır. Örneğin, bir iş başvurusunda bulunanların ya da bir eğitim kurumuna girebilmek için teste tabi tutulan bireylerin uygulanan testlerde iyi performans gösterme çabaları ve motivasyon düzeyleri o işe ya da eğitim kurumuna girmiş olan bireylerden daha fazla olacaktır. Yani testin sonucu teste katılan kişiler için ne kadar önemliyse o kişilerin teste tam olarak katılma oranı daha yüksek, motivasyon düzeyi düşük kişilerin ise teste katılım oranı daha düşüktür. Uygulanan testlerde övme, cesaretlendirme gibi motivasyonu artırıcı faktörlerin testin başarı düzeyini yükselteceği, azarlama, korkutma, küçümseme, alay etme gibi motivasyonu azaltıcı faktörlerin testin başarı düzeyini olumsuz şekilde etkileyebileceği unutulmamalıdır (Cansever, 1963; Yılmaz, 1999; Özgüven, 1994; Cooper, 2019; Popp, vd., 2016; Aylward, 1994).

Testi alan bireyin motivasyonu kadar testi uygulayan kişinin de motivasyonu test sonuçlarını etkiler. Test uygulayıcısının bir görevi de testin uygulanması esnasında testi alan bireyi işbirliği içinde çalışmaya sevk etmesidir. Test uygulayıcısının iyi bir lider olması gerekir. Anlaşılır bir şekilde, teker teker yönergeleri açıklayıp teste katılımı sağlamalıdır. Testin uygulanması aşamasında testi alan herkesin görüp, duyabileceği bir yerde durarak iletişimi sağlamalıdır. Özellikle küçük çocuklarla, bedensel ya da zihinsel engelli bireylerle ve ortak dilin konuşulamadığı kişilere test uygulanması durumunda test uygulayıcısının daha dikkatli, daha esnek, daha objektif olması gerekmektedir. Bazı durumlarda test uygulayan kişinin küçük bir tebessümü teste karşı olan ilgiyi artırıp, test uygulanan kişinin motivasyonunu

olumlu yönde değiştirebileceği unutulmamalıdır. Test uygulayıcısının sağlığı ile ilgili yaşadığı sorunlar, kişisel sorunları, o günkü psikolojik durumu, canının sıkkın olması, neşeli olmaması, endişeli olması gibi durumları testi uyguladığı kişiye hissettirmesi beklenen ilgiyi azaltabilir. İlgi göstermek için harcadığı yapay çaba testi alan tarafından hemen farkedilir ve bu durum hem testi uygulayanın hem de testi alan kişinin motivasyonunu olumsuz bir şekilde etkiler (Cansever, 1963; Yılmaz, 1999; Özgüven, 1994).

Testi alanın sağlık durumu: Test ortamı hemen herkeste belirli oranlarda bir gerginliğin yaşanmasına sebep olabilir. Kendisine psikolojik bir test uygulanacağı düşüncesi bile bireylerde kaygı, edişe ya da merak uyandırabilir. Testi alan kişinin duygusal, zihinsel ve psikolojik olarak test almaya hazır olması yanında fizyolojik olarak da hazır olması gerekmektedir. Her şeyden önce testi alan kişinin, uygulanan teste başlayacak, yönergeleri algılayıp uygulayabilecek ve testi tamamlayabilecek asgari koşulları taşıması gerekmektedir. Açlık, susuzluk, uykusuzluk gibi fizyolojik ihtiyaçların, yorgunluğun ya da bedenin herhangi bir yerinde hissedilen bir ağrının teste odaklanmayı ve testin sonuçlarını etkileyebileceği unutulmamalıdır. Katılımcıların görme ya da işitme ile ilgili sorunlarının olması durumunda gerekli tedbirler alınmalıdır. Rahat görmeyi sağlayacak daha büyük test materyallerinin kullanılması ya da yönergenin daha yüksek sesle okunması gibi (Kızıldağ, 2019).

Test uygulayıcısının genel tutumu: Testin uygulanma aşamasında test uygulayıcısının genel tutumu test sürecini etkilemektedir. Test uygulayıcısının mesleki yeterliliğini ve sınırlılıkları, kişilik özelliklerini, eksik ya da güçlü yanlarını bilmesi, kısacası kendisini tanıması bu noktada çok önemlidir. Test uygulayıcısının; sakin, sinirlenip ani tepkiler vermeyen, beklenmedik bir durumla karşılaşınca panik yapmayan, karşısındaki kişiyi iyi dinleyen, empati becerisi yüksek olması gerekmektedir. Test uygulama esnasında test uygulanan bireyin söylediği her ifade, yaptığı her davranış çok önemli olduğu için test uygulayıcısı yaptığı her gözlemi kaydetmelidir. Test uygulayıcısı hafızasına güveniyorsa gözlemlerini sonra da kayıt altına alabilir ancak gözlemlerini olduğu gibi ayrıntılı yazmak yerine karşısındakine farkettirmeden, küçük notlar alarak yapması daha uygundur. Test uygulanan kişinin izninin olması kaydı ile ses ya da görüntü ile görüşme kaydedilebilir (Yılmaz, 1999). Bir testin sağlıklı ve kurallarına uygun bir şekilde uygulanması testin nitelikleri kadar, onu kullanan kişinin özelliklerine de bağlıdır.

Psikolojik Test Uygulayıcısının Testi Yorumlama ve Değerlendirme Aşamasındaki Görevleri ve Dikkat Etmesi Gereken Kurallar

Testlerin puanlanması, yorumlanması ve değerlendirilmesi psikolojik test uygulama sürecinin doruk noktasıdır. Çünkü bu nokta, teste katılanların test kullanımından kaynaklı çok büyük bir fayda ya da büyük zarar görebilecekleri bir noktadır. Psikolojik testler, çoğunlukla bireyler hakkında geçerli ve güvenilir bilgiler sunan, bireyleri ve grupları değerlendirme sürecinde kullanılan en etkili ve objektif araçlar olabilirler. Ancak psikolojik test puanlarının, bireylerin yaşamlarını etkileyen kararların dayandırılacağı tek bilgi kaynağı olarak kabul edilmemesi gerekir (Urbina, 2004). Psikolojik testin bir araç olduğu, bu aracın yanlış kullanımı sonucunda bireylerin yaşamlarının olumsuz bir şekilde etkilenebileceği, testin yalnızca geliştirildiği amaç için dikkatli ve özenle kullanılması gerektiği unutulmamalıdır. Dikkat etmeden, gelişigüzel yapılan bir değerlendirme, testi alan kişinin yanlış anlamasına ve hatalı bilgilendirmelere yol açabilir. (Gülgöz, 1994). Bu nedenle psikolojik test sonuçlarının doğru değerlendirilmesi çok önemlidir.

Testin yorumlanması ve değerlendirilmesi: Test sonuçlarının testi uygulayan tarafından dikkatli bir şekilde yorumlanması gerekir. Yorumlama yapılırken testin hangi amaçla yapıldığını, testle ilgili çeşitli faktörleri, bireylerin test alma yeteneklerini, durumsal, bireysel, kültürel ve dil özelliklerini dikkate almalı; test uygulayıcısının düşüncelerini etkileyecek ya da yapacağı yorumların kesinliğini azaltabilecek her türlü değişkeni hesaba katmalıdır. Test uygulayıcısı, yorumlarının kesinliği ya da sınırlılıkları ile ilgili tüm çekincelerini raporunda belirtmelidir. Test sonuçlarını raporlaştırma sürecinde belli kategori terimleri kullanılacaksa, bu terimler çok dikkat edilerek seçilmeli ve incitici terimler kullanılmamalıdır (Dağ, 2003).

Eğitim ve psikoloji alanında ölçme ve test uygulamalarıyla ilgilenen uluslararası kuruluşlar, testi alan bireyin haklarını korumak ve test sonuçlarının doğru değerlendirilmesini yapmak için dünya çapında geçerliliği olan kılavuzlar yayınlamıştır. Bu kuruluşlardan Amerikan Eğitim Araştırma Derneği (AERA), Amerikan Psikologlar Derneği (APA) ve Eğitimde Ölçme Ulusal Konseyi (NCME) birlikte, *Eğitimde ve Psikolojide Test Standartları* adında bir kılavuz hazırlamıştır (AERA, 1999). Bir diğer uluslararası kuruluş olan Uluslararası Test Komisyonu (ITC) ise *Test Uyarlama Kılavuzu*, *Test Geliştirme Kılavuzu* ve *Test Kullanım Kılavuzu* gibi test süreçlerine karşılık

gelen farklı kitapçıklar geliştirmişlerdir. Bu kuruluşların temel amacı, test uygulama sürecinin temel standartlarını belirlemek ve bu süreçte ortaya çıkabilecek sorunları en aza indirebilmektir (Börkan ve ark., 2017). Türkiye'de ise Türk Psikologlar Derneği ve Türk Psikolojik Danışmanlar Derneği psikolojik testlerin yorumlama ve değerlendirme aşamasında dikkat edilmesi gereken kuralları açıklamıştır.

Türk Psikologlar Derneği Etik Yönetmeliği'ne (2018) göre psikologlar, uygulamış oldukları psikolojik testleri değerlendirip, sonuçlarını yorumlarken; yorumların doğruluğunu azaltacak ve varılan yargıları etkileyebilecek test etmenlerini, değerlendirmenin temel amaçlarını ve değerlendirmeye alınan kişilerin niteliklerini (görme kusuru, dilsel ya da kültürel farklılık gibi) dikkate almalıdırlar. Yorumlarının sınırlılıklarını ve önemli derecede kuşkuları varsa bunları belirtmelidirler. Eğitim amacıyla yapılan, süpervizyon altındaki çalışmalar dışında psikolojik testlerin niteliksiz kişiler tarafından kullanılmasına izin vermemelidirler. Psikologlar değerlendirmelerini, müdahale kararlarını ve önerilerini eskimiş, işlevselliğini yitirmiş bilgi ve test sonuçlarına dayandırmamalı ve psikolojik ölçme araçlarının doğru bir şekilde kullanımı için gereken bütün sorumlulukları üstlenmelidir. Eğer değerlendirme ve puanlama hizmetlerini diğer meslektaşlarına sunma durumu varsa yapılması gereken işlemlerin amaçlarını, normlarını, geçerlik, güvenirlik ve uygulama koşullarını doğru bir şekilde tanımlamaları, psikometrik özellikleri uygun olsa bile, testleri amaçları dışında uygun olmayan kişilerle ve uygun olmayan durumlarda kullanmamaları gerekmektedir.

Türk Psikolojik Danışmanlar Derneği'nin yayınladığı *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Çalışanlar İçin Etik Kurallar (2011)* adlı kitapçıkta psikolojik danışmanların psikolojik testleri değerlendirme ve yorumlama aşamalarında uymaları gereken kurallar şöyle açıklanmıştır:

Öncelikle psikolojik testi uygulayacak danışmanın kendi yeterlik sınırlarını bilmesi ve yeterlik sınırlarını aşan uygulamalara girmemesi gerekir. Özellikle bilgisayara dayalı yorumlama yapacak olan danışmanların bu konuda eğitim almış olması, uygulama ve puanlama programlarını doğru sonuçlar verecek şekilde kullanma sorumluluğu taşımaları, kullanılan bilgisayar programının dağıtımını yapmadan önce yorumların doğru ve amaca uygun olduğundan emin olmaları gerekmektedir. Psikolojik danışman, testlerin standardize edildiği koşulları aynen uygulamalı, uygulayamaması durumunda bunu belirtmeli, testi alan kişiye testten en üst düzeyde yararlanma koşul-

larını açıklamalıdır Uygulanan ölçeğe yönelik sınırlılıkları gözden geçirerek gerekli güncellemeleri yapmalı ve ölçeği amacına uygun hâle getirmelidir. Test sonuçlarına dayanarak karar verme sorumluluğu taşıyan psikolojik danışmanların uygulamış oldukları eğitsel ya da diğer psikolojik ölçme araçlarını kullanma ilkeleri hakkında yeterli anlayış ve bilgiye sahip olması gerekmektedir. Hakkında yeterli teknik bilgi bulunmayan psikolojik test ve araştırma araç ve tekniklerinin sonuçları yorumlanırken dikkatli olmalı, testin sınırlarına bağlı kalmalı, bu gibi araç ve yöntemlerin kullanılmasında özel bir amaç varsa bu durumu testi alan kişiye açıklamalıdır. Daha önceden uygulanmış olan test sonuçlarının güncelliğini kaybetmiş olabileceğini düşünerek bu sonuçlara dayanarak yorum yapmamalıdır. Yani danışman, danışanla ilgili yapacağı yorumları güncel test verilerine göre yapmalıdır. Daha önceden geliştirilmiş bir testin kullanılması durumunda orijinal testi geliştiren yazar ya da yayınlayıcıdan izin almalı, testin içeriğini değiştirmemeli, telif haklarına saygı göstermelidir.

Psikolojik değerlendirme yapan test uygulayıcısının, uygulamış olduğu ölçme aracının avantaj ve dezavantajlarını çok iyi bilmesi gerekir. Özellikle bireysel olarak yapılan testlerin yorumlama ve değerlendirilmesinde yapılan en ufak bir hata çok önemli sonuçlara yol açabilir. Bu nedenle bireysel olarak yapılan değerlendirmeler bir grubun değerlendirilmesine oranla daha zordur ve daha fazla sorumluluk ve daha fazla deneyim gerektirir. Bu nedenle herhangi bir özelliği tam olarak ölçebilen testlerin henüz mevcut olmadığını bilmek gerekir. Testlerin her zaman ve tam olarak doğru sonuçlar veremeyeceğinin yani her zaman bir miktar hata payının olabileceğini bilen bir test uygulayıcısı test sonuçlarını diğer test ve test dışı teknikler aracılığıyla topladığı diğer bilgilerle karşılaştırırsa daha güvenilir sonuçlara ulaşabileceğini bilmelidir (Yılmaz, 1999).

Test sonuçlarının yorumlanması ile ilgili iki farklı görüş bulunmaktadır. Bu görüşlerden birisi, test sonuçları ortaya çıktıktan sonra test uygulayıcısının testi alan kişiyi cesaretlendirerek yorumu kendisinin yapmasını sağlaması, diğeri ise test uygulayıcısının sonuçları kendisinin yorumlayıp, değerlendirip, gerekli tavsiyelerde bulunması gerektiğini ifade eden görüştür. Testi alan kişinin yorumlamaya katılması sonucu daha iyi anlamasına, isabetli kararlar vermesine, geleceğe ilişkin sağlıklı kararlar almasına, daha etkili bir yaşam için davranışlarını değiştirme gücünü hissetmesine yardımcı olacaktır. Aslında testlerin puanlanması, yorumlanması test uygulayıcısının mesleki eğitiminin bir parçasıdır. Bu işin testi alan kişiye bırakılması terapistin mes-

leki sorumluluğunun azalması şeklide yorumlanabilir. Test uygulayıcısının test sonuçların bizzat kendisinin yorumlaması bilgi, beceri ve objektif olmayı gerektirir. Danışma süreci içinde testin yorumunu danışanın kendisinin yapması yeterli olmaz. Terapistin bilgi birikimi ve mesleki tecrübesi ile mesleki sorumluluğunu yerine getirmesi gerekir. Literatür incelendiğinde danışanın yoruma katılmaması ile ilgili görüşlere rastlanmazken, genel eğilimin yorumu danışmanın yapması ve danışanın da yorumlara aktif olarak katılması yönünde olduğunu söylemek mümkündür (Özgüven, 1994).

Test sonuçlarının açıklanması: Geçen yüzyılda psikolojik test uygulayan pek çok uzman test uyguladıkları kişiye testin sonucuna ilişkin çok az bilgi verilmesi gerektiğini ifade etmekteydiler. Ancak günümüzde hem test uygulanan kişinin hem de test uygulanan kişinin izni ile ailesi ya da yasal temsilcisinin uygulanan testin sonuçları hakkında anlayabileceği dilde bilgi edinme ve bu sonuçlardan hareketle sunulacak önerileri öğrenme hakkı bulunmaktadır. Test uygulayıcısının duruma hassasiyet göstererek test uygulanan kişiye, ailesine ya da yasal temsilcilerine uygulanan testin amacını, elde edilecek test puanlarının ne anlama geldiğini, testteki olası sınırlılıkları, testteki hata paylarını, testin sonuçlarını bir rapor hâlinde sunmadan önce yapılan değerlendirmenin ve istatistiksel işlemlerin doğru olduğundan emin olmalıdır (Cohen ve Swerdlık, 2018).

Test uygulayıcısı test sonuçlarını açıklarken danışanın zayıf yönlerini doğrudan söylemek yerine, zayıf yönler ile güçlü yönlerini karıştırarak, danışanın kendini keşfetmesine yardımcı olmalı, etiketleyici ifadelerden kaçınmalıdır. Test küçük bir çocuğa uygulanmışsa test sonucunun anne-babasıyla, öğretmenleriyle ya da bakım veren kişilerle paylaşılması gerekir. Testin uygulandığı kişi bir yetişkinse kendisine test sonuçlarının ne zaman, nasıl ve ne kadarının paylaşılacağı konusunda test uygulamadan önce bilgi verilmelidir. Değerlendirmeye alınan kişiye değerlendirme sonuçlarının açıklanması uygun değil ise (kurumsal danışmanlık, iş alımı öncesinde, güvenlik taramalarında ya da adli değerlendirmelerde olduğu gibi) bu durum değerlendirme süreci başlamadan önce kendisine bildirilmelidir. Uygulanan testler ve sonuçları hakkında kamuoyuna herhangi bir açıklamada bulunacağı zaman, yanlış iddia ve algılamaya neden olmayacak şekilde, doğru bilgi vermelidir. Test sonuçlarını öğrencileriyle paylaşan bir danışman, onları belli bir yönde karar almaya zorlamamalı ya da ikna etmeye çalışmamalıdır (Yılmaz, 1999; Kızıldağ, 2019; TPD, 2004; Türk PDR-Der; 2011; Kutlu ve Kaya, 2004).

KAYNAKLAR

Altınköprü, T. (2017). *Psikolojik Testler ile Karakter Analizi.* Erdem Basım (2. Baskı). Hayat Yayın Grubu. Ankara.

Aylward, G.P.(1994). Assessment of Academic Achievement. *Practitioner's Guide to Developmental and Psychological Testing.* Plenum Publishing Corporation New York.

Börkan, B., Öztemür, G., Yılmaz, O., Çetintaş, Ş., Gülcan, B., Özcan, M. (2017). Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Psikolojik Test Uygulama Süreçleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi.* Issn: 1302-1370. Cilt/7, Sayı/48, Sayfa 161-185.

Cansever, G. (1963). *Psikolojik Testler.* Türk Tarih Kurumu Basımevi. Ankara.

Cansever, G. (1982). Klinik psikolojide değerlendirme yöntemleri. İstanbul: *Boğaziçi Üniversitesi, İdari Bilimler Fakültesi Yayınları.* Gözlem Matbaacılık.

Cohen, R,J. ve Swerdlık, M.E. (2018). *Psikolojik Test ve Değerleme Testlere ve Ölçmeye Giriş.* (Çeviri Editörü: Ezel Tavşancıl . 7. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.

Cooper, C. (2019). *Psychological Testing: Theory and Practice.* Routledge Taylor & Francis Görüp. New York. ISBN: 978-1-138-22888-7 (hbk) s. xvii, 4.

Dağ, İ. (2003). Klinik Psikolojide Ölçme Değerlendirme Etiği. *Türk Psikoloji Dergisi.* 18 (51), 129-34.

Deniz, Z.K. (2007). Psikolojik Ölçme Aracı Uyarlama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.* Cilt: 40, Sayı: 1, 1-16.

Domino, G.& Domino, M.(2006). *Psychological Testing An Introduction.* Cambridge University Press The Edinburgh Building, Cambridge cb2 2ru, UK. Published in the United States of America by Cambridge University Press, New York.s.25.

Ebrinç. S. (2000). Psikiyatrik Derecelendirme Ölçekleri ve Klinik Çalışmalarda Kullanımı. *Klinik Psikofarmokoloji Bülteni.* Cilt: 10, Sayı: 2, s.109-116.

Erkuş, A. (2007). Ölçek Geliştirme ve Uyarlama Çalışmalarında Karşılaşılan Sorunlar. *Türk Psikoloji Bülteni*, Temmuz 2007, Yıl: 13, Sayı: 40, s. 17.

Gülgöz, S. (1994). Test Kullanımında Temel Konular. *Türk Psikoloji Dergisi.* Özel Sayı (Psikolojik Testler I). Cilt: 9, Sayı: 33.

Hambleton, R.K. (2017). Testlerin Birden Çok Dil ve Kültüre Uyarlanmasıyla İlgili Konular, Uyarlama Desenleri ve Uyarlama İçin Teknik Yönergeler. *Eğitimde ve Psikolojide Kullanılan Testlerin Kültürlerarası Değerlendirme Amacıyla Uyarlanması.* Birinci Bölüm. (Editörler: Ronald K. Hambleton, Peter F. Merenda ve

Charles D. Spielberger Çevirenler: Prof. Dr. Nizamettin Koç ve Dr. Ahmet Yıldırım). Birinci Baskı. Pegem Akademi. Ankara. S.4.

Kızıldağ, S. (2019). Psikolojik Testlerin Kullanımı ve Etik Kurallar. 3. Bölüm. *Psikolojik Testler. İlkeler, Uygulama ve Tanıtım*. (Editörler: Yasemin Yavuzer ve Zeynep Karataş). Pegem Akademi. Ankara. S. 51.

Korkmaz, M. (2007). Psikolojik Ölçmenin Yeni Kuralları ve Türkiye'deki Durumu. *Türk Psikoloji Bülteni.* Yıl: 13, Sayı: 40, s. 8.

Kutlu, M. ve Kaya, A.(2004). Bireyi Tanıma ve Bireyi Tanıma Teknikleri. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik.* (Editör:Alim Kaya. Bölüm 7). Anı yayıncılık. Ankara.

Miller, A.R. ve Shelly, S.(2008). *A'dan Z'ye Kişiliğiniz.* (Çev: Sıla Alayunt). Bilge Matbaacılık. 2. Baskı. İstanbul.

Öner, N. (1994). Güvenirliği ve/veya geçerliği sınanmış psikolojik testler. *Türk Psikoloji Dergisi.* 9-33. s.9-18.

Özgüven, İ.E.(1994). *Psikolojik Testler.* Yeni Doğuş Matbaası. Ankara.

Popp,E.C., Tuzınskı, K., Fetzer, M. (2016). Actor or Avatar? Considerations in Selecting Appropriate Formats for Assessment Content. *Technology and Testing. Improving Educational and Psychological Measurement.* (Edited by Fritz Drasgow). Routledge 711 Third Avenue, New York, NY 10017. Taylor & Francis. S.89.

Savaşır, I. (1994). Ölçek Uyarlamasındaki Sorunlar ve Bazı Çözüm Yolları. *Türk Psikoloji Dergisi.* 9 (33). s. 27-32.

Seçer, İ. (2013). SPSS ve Lısrel ile Pratik Veri Analizi: Analiz ve Raporlaştırma. Anı Yayıncılık. Ankara.

Seçer, İ. (2018). Psikolojik Test Geliştirme ve Uyarlama Süreci. SPSS ve Lısrel Uygulamaları. Anı Yayıncılık. Ankara.

Şahin, N. (1994). Psikolojik Araştırmalarda Ölçek Kullanımı. *Türk Psikoloji Dergisi.* 9 (33). S.19-26.

Şeker, H. ve Gençdoğan, B. (2020). *Psikolojide ve Eğitimde Ölçme Aracı Geliştirme.* Nobel Yayıncılık (3. Baskı).

Türk Psikologlar Derneği, (2018). *Türk psikologlar derneği etik yönetmeliği.* Erişim adresi: https://www.psikolog.org.tr/tr/files/folder/etik-yonetmeligi-x389.pdf (18 Nisan 2004 tarihinde yapılan 27. Olağan Genel Kurulda kabul edilen ve 15.04.2018 tarihli 35. Olağan Genel Kurulda yapılan değişiklikleri içeren yönetmelik) Erişim Tarihi: 25.09.2020.

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği (2011). *Psikolojik danışma ve rehberlik alanında çalışanlar için etik kurallar* (8. Baskı). Ankara: Türk PDR-Der.

Türkiye Enformasyon Bürosu. (2014). *Psikolojik Testler.* St. Clements University/ Türkiye Enformasyon Ofisi Türkiye Yayınları. Nasip Ofset. Ankara.

Urbina, S. (2004). *Essentials of Psychological Testing.* (Editors, Alan S. Kaufman and Nadeen L. Kaufman). Published by John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey.

Willis, J.O., Dumont, R. & Kaufman, A.S. (2013). Assessment of Intellectual Functioning in Children. *APA Handbook of Testing and Assessment in Psychology.* Chapter 3. (Editör: Kurt F. Geisinger). s. 39-71.

Yılmaz, A. (1999). Psikolojik Değerlendirmenin Temelleri. *Psikolojik Testler.* Etüt Yayınları. 1. Baskı. Samsun.

ÖZET

Bilim dalları içerisinde çok önemli bir yere sahip olan sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalarda, fen bilimleri alanında yapılan çalışmalarda olduğu gibi kesin sonuçlara ulaşmak oldukça zordur. Özellikle psikoloji ve eğitim bilimleri alanlarında yapılan çalışmalarda bireylerin; zekâ, yetenek, ilgi, duygu, tutum, beceri, kişilik özellikleri gibi özelliklerini belirleyebilmek için psikolojik testlerin kullanılması doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmayı sağlamaktadır. Farklı özellikleri tespit etmek amacıyla kullanılan testlerin iyi tasarlanarak hazırlanması, kurallarına uygun bir şekilde uygulanıp değerlendirilmesi gerekmektedir. Test uygulayıcıların testleri uygulamadan önce, testleri uygulama aşamasında ve testleri uygulayıp yorumlarken dikkat etmeleri gereken bazı kurallar bulunmaktadır.

Testi uygulamadan önce test uygulayıcısının hangi testi uygulayacağına karar verilmesi, test uygulanacak kişi ya da grubu bilgilendirmesi, gerekli izinleri alması, uygulayacağı test hakkında gerekli bilgiye sahip olması, testi uygulayacağı kişiler ile dostane bir iletişim kurması, testi uygulayacağı zamanı iyi belirleyerek, test için uygun ortamı hazırlaması gerekmektedir.

Testi uygulama aşamasında test uygulayıcısının test için önceden belirlenmiş olan yönergeleri takip etmesi, hem kendi hem de test uygulanan kişinin motivasyon düzeyini yüksek tutması, test uygulanan kişinin sağlık durumunu dikkate alması ve genel tutum ve davranışlarına dikkat etmesi beklenmektedir.

Testi uyguladıktan sonra yorumlama ve değerlendirme aşamasında test uygulayıcısının kendi yeterlilik sınırları içerisinde objektif bir şekilde değerlendirme yapması, test sonuçlarını açıklarken yanlış anlamalara sebep olabilecek ifadelerden uzak durması ve doğru bilgileri vermesi gerekmektedir.

PSİKOLOJİK TESTLER

EDİTÖR: PROF. DR. BAŞARAN GENÇDOĞAN

Bu kitapta, psikoloji ve psikolojik danışma alanında kullanılan psikolojik testlere ilişkin temel teorik bilgilerin yanı sıra Türkiye'de kullanılan psikolojik testlerin tanıtımlarına yer verilmektedir. Kitap hazırlanırken psikolojik danışma ve psikoloji alanında çalışan akademisyenlerin, lisans ve lisansüstü öğrencilerinin ihtiyaçları temel alınmıştır.

Kitap; "Giriş", "Bireyi Tanıma Süreci", "Psikolojik Testler Hakkında Genel Bilgiler", "Psikolojik Test Geliştirme Süreci", "Psikolojik Testlerin Gelişim Serüveni", "Testlerin Sınıflandırılması", "Test Kullanımına İlişkin Etik Durumlar", "Psikolojik Test Kullanımına İlişkin Kurallar", "Dünyada ve Türkiye'de Psikolojik Testlerin Tarihsel Gelişimi" bölümlerinden oluşmaktadır.

Psikolojik Testler kitabının; üniversitelerin psikoloji, psikolojik danışma ve rehberlik bölümlerinde öğrenim gören öğrencilere, lisansüstü eğitimi alan öğrencilere, aynı zamanda Psikolojik Testler dersini veren öğretim elemanlarına, psikologlara, psikolojik danışmanlara, psikiyatristlere yardımcı olabilecek bir yayın olarak kitaplıklarında yer alması umuduyla...

nobel AKADEMİK YAYINCILIK
www.nobelyayin.com
nobelyayin | nobelkitap | nobelcocuk | nobelyasam | nobelcocukyayin
www.nobelyayin.com E-KİTAP kiralamak için
ISBN 978-625-417-205-2
atlaskitap.com
www.nobelkitap.com

NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK
EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ.
Kültür Mah. Mithatpaşa Cad. No:74 B-01/02 Kızılay Ankara
Tel: +90 312 418 20 10 Faks: +90 312 418 30 20
www.nobelyayin.com nobel@nobelyayin.com

.../.../2021

İLGİLİ MAKAMA

27.06.2018 tarihli ve 30461 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliği'nin 3. maddesinin l bendinde yer alan **"Tanınmış uluslararası yayınevi: *En az beş yıldır uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten, Türkçe dışındaki dillerde aynı alanda farklı yazarlara ait en az yirmi kitap yayımlamış ve yükseköğretim kurumu senatosunun kararıyla alanında etkinliği ve saygınlığı kabul edilen yayınevi"*** tanımı çerçevesinde Nobel Akademik Yayıncılık;

- 1984 yılına dayanan 36 yıllık geçmişi,
- Söz konusu Yönetmeliğin "Tablo 4" başlıklı kısmında sayılan:

  - *Eğitim Bilimleri*
  - *Fen Bilimleri ve Matematik*
  - *Filoloji*
  - *Güzel Sanatlar*
  - *Hukuk*
  - *İlahiyat*
  - *Mimarlık, Planlama ve Tasarım*
  - *Mühendislik*
  - *Sağlık Bilimleri*
  - *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler*
  - *Ziraat, Orman ve Su Ürünleri*
  - *Spor Bilimleri*

  temel alanlarında yayın hayatına kazandırdığı **4000**'i aşan eseri;

- Kazandırdığı bu eserlerin; Yükseköğretim Kurulunca tanınan sıralama kuruluşlarınca belirlenen dünyada ilk 500'e giren üniversite ve kamu kütüphanelerinde kataloglanmış olması;
- Aynı temel alanda farklı yazarlara ait en az 20 eserinin bulunması,
- Türkçe dışındaki dillerde farklı yazarlara ait (İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça, Arapça, İtalyanca) 20'den fazla eserinin bulunması,
- Her yıl uluslararası fuarlara katılımı,

- Yurt dışında meskûn 20'den fazla yayınevi ile işbirliği sonucunda 500'ü aşkın yabancı dilde yazılmış eseri Türkçeye kazandırması ve

- Ulusal dağıtım ağı ve internet satış organizasyonu ile

sektörün gelişmesinde ve biçimlenmesinde önemli paya sahip lider bir marka olarak **"tanınmış uluslararası yayınevi"** şartlarını açık ve net olarak taşımaktadır. Bunun yanı sıra yayın çeşitliliğini artırmak, işbirliğini geliştirmek ve güçlendirmek amacıyla kurduğu ya da yayıncılığını üstlendiği;

- Nobel Yaşam
- Nobel Bilimsel
- Aktif Düşünce
- Atlas Kitap
- İktisat
- İlem
- Altınbaş Üniversitesi

yayınları **"tanınmış uluslararası yayınevi"**nden yayımlanan eserler statüsüne haizdirler.

Saygılarımızla…

Nobel Akademik Yayıncılık
Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
Genel Yayın Yönetmeni
Nevzat ARGUN

EKLER
EK-1: WorldCat Veri Tabanı Arama Sayfası Görüntüsü ve İndekslenen Yayın Örnekleri
EK-2: Nobel Akademik Yayıncılık
EK-3: Nobel Bilimsel Yayınları
EK-4: Nobel Yaşam Yayınları
EK-5: Aktif Düşünce Yayınları
EK-6: Atlas Kitap Yayınları
EK-7: İktisat Yayınları
EK-8: İlem Yayınları
EK-9: Altınbaş Üniversitesi Yayınları
EK-10: Yabancı Dillerde Yayımlanmış Eserler